

Naturvärdesinventering av äldre skog inom fastigheten Skälleryd 1:17 Mönsterås kommun

Pro Natura

Datum: 2026-05-19

Inventerare och författare: Tomas Fasth, Puketorp, Korsberga

Kontaktuppgifter: Tel 0730631506. Mail tomas.fasth@pro-natura.net

Utförare: Pro Natura

Beställare: Naturskyddsföreningen Kalmar län

Kontaktperson: Per Jiborn

Omslag: 200-årig fura i hållmarksskog avdelning 132, aktuell skogsbruksplan 2025 framtagna av Södra

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning 3

Metodik 4

Resultat 5

Diskussion 7

Referenser 8

Bilagor

Objektsbeskrivningar

Artlista

Inledning

Föreliggande arbete är resultatet av en naturvärdesinventering utförd under mars 2026. Syftet har varit att kartlägga biologiska naturvärden inom fastigheten Skälleryd 1:17, Mönsterås kommun. Ägare av fastigheten är Mönsterås kommun. Skogen förvaltas av Södra skogsägarna som också tagit fram skogsbruksplanen för fastigheten. Den framtagna planen är från ifjol och syftar 10 år framåt. Inriktningen på inventeringen har varit äldre avdelningar aktuella för avverkning under perioden.

Inventeringsmetodiken har haft som mall det standardiserade förfarande som togs fram för ett drygt decennium sedan och reviderades 2023, *SS 19000:2023 – Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald*. Vanligtvis har metodiken använts vid exploatering för skilda ändamål och i olika skalor men även vid översiktliga naturvärdesinventeringar typ kommunala naturvårdsprogram/planer har den varit användbar.

Det ska understrykas att inventeringen är inriktad på biologiska värden. Sociala och kulturhistoriska värden bör även vägas in där dessa är ett påtagligt inslag vid utformning och urval av skogsbruksinsatser och skötselåtgärder. I området finns vattendrag och sjöar men limniska värden har uteslutits i inventeringen.

Undertecknad inventerare har varit verksam som biologisk naturvärdesinventerare sedan mitten av 1980-talet. Genom stiftelsen Pro Natura har inventeringar utförts sedan mitten av 1990-talet av såväl skog som andra naturtyper. Under 1990-talet påbörjades kartläggningen av biologisk mångfald i skogen, nyckelbiotopsinventeringen, som pågick i ett par decennier. Genom Skogsstyrelsen i skilda delar av södra Sverige har undertecknat kartlagt tusentals nyckelbiotoper på privat och kommunal mark. Under 2000-talet har även Sveaskog varit uppdragsgivare eller fungerat som arbetsgivare ett antal år.

Arbetet med att inventera Skälleryd 1:17 inleddes den 20 mars 2026 och slutfördes fyra dagar senare. Som underlag fanns Södras skogsbruksplan med tillhörande karta. Vidare har orienteringskartor över området varit användbara. Särskilda naturvärdesarter har eftersökts men inte alltid varit möjliga att se till följd av årstiden. Utomstående uppgifter om arter har hämtats ur Artportalen. I ett par avdelningar vid Alsterån finns uppgifter från en utförd inventering åt Länsstyrelsen (Pro Natura 2020). Ett större område som sträcker sig uppströms ån in i Sandbäckshult och som nyligen avsattes som naturreservat.

Metodik

Grunden i denna standard är att på ett transparent, upprepbart och väldefinierat sätt genomföra *naturvärdesbedömningar* vad gäller biologisk mångfald. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Ett områdes naturvärde redovisas genom att det tilldelas en naturvärdesklass där klass 1 motsvarar högsta naturvärde med en fallande skala till klass 4 som motsvarar vissa naturvärden. Klass 1 och 2 kan sägas motsvara nyckelbiotoper medan klass 3 ligger i nivå med naturvärdesobjekt i Skogsstyrelsens inventering från 1990-talet. Nyckelbiotoper definieras utifrån förväntad förekomst av rödlistad art. Rödlistade arter utses på nationell basis. Förekomster av rödlistade arter markeras i artlistan med artens rödlistningskategori: "NT" (nära hotad), "VU" (sårbar), "EN" (starkt hotad) och "CR" (akut hotad). Signalarter används för att lättare lokalisera skogar med höga naturvärden.

I denna inventering är det övergripande området den aktuella fastigheten medan de utvalda delområden som ska beskrivas och bedömas redan är givna genom skogsbruksplanens avgränsade avdelningar. Detta har inte alltid varit det ideala för att beskriva de särskilda naturvärden som påträffats men har ändå fungerat hyggligt. Utökningar av arealen där en del av intilliggande avdelning inkluderas hade varit önskvärd i flera fall. Som nämnts ovan har inventeringen varit inriktad på ett urval av avdelningarna där äldre skogsbestånd prioriterats. Skogsbruksplanen pekar ut särskilda avdelningar med naturvårdsmål. För NO avses avdelningar som ska vara orörda. Dessa hamnar som regel i lågproduktiva bestånd, hållmarksbundna eller i fattigare våtmarker. Dessa avdelningar har av tidsskäl inte valts ut för fältbesök. För ett mindre antal avdelningar är NS målet där skötsel krävs för att uppnå naturvårdsmål. Här har ett antal valts ut för fältbesök. Likaså har ett antal K-märkta målklassade avdelningar fått besök. Kombinerade mål anges där naturvårdshänsynen är högre än vid normal hänsyn, upp till 50 %.

För fältarbetet har förutom papper och penna också funnits lupp, kikare och GPS.

Resultat

Av de nära 30 genomgångna avdelningar omfattande drygt 75 ha var det en mycket stor del som visade sig ha påtagliga eller höga naturvärden (klass 3-2). Klass 2-objekten var 8 till antalet och klass 3-objekten 15, vardera med en areal om drygt 30 ha. Det stora flertalet av dessa objekt var utpekade med målklass PG, d v s med inriktning på produktion av virke och massaved med normal naturvårdshänsyn och föreslagna för traditionell slutavverkning. I linje med naturvårdsbedömningen har därför åtskilliga avdelningar givits ändrad målklass i denna inventeringsrapport. Även mina skötselerslag skiljer sig ibland från den givna. I något fall har avdelningen fått väsentligt utökad areal eftersom höga naturvärden fortsatt in i angränsande avdelning. Oftare har önskemålet var det omvända, att ett stort bestånd borde delats upp i flera mindre delar.

Inventeringssäsongen har inte varit idealisk för att söka arter men ändå har ett 40-tal naturvårdsarter (signalarter och rödlistade arter) påträffats i fält. Se bilaga. Av rödlistade arter är det främst två som återkommer, tallticka och knärot. Alla naturvärdesarter som påträffats har redovisats på Artportalen.

Utifrån storleken på avdelningar och läget i förhållande till varandra och omgivningen kan man se vissa mönster och dra slutsatser om bevarandet av höga naturvärden i området. Merparten av de utpekade klass 2-objekten är helt klart kontinuitetsskogar, d v s bestånd med lång skoglig kontinuitet, vilka inte har varit föremål för trakthyggesbruk. Här finns fina exempel på lövrika tallskogar som lika gärna kunde vara utpekade värdekärnor inom Hornsö ekopark. Inslaget av gamla tallar (>200 år) och äldre aspar är stort liksom utbredningen av död ved inom främst klass 2- men ibland även i 3-objekten.

I åtskilliga av de beskrivna objekten har avverkning nyligen ägt rum. I de flesta har det gällt granar som angripits av granbarkborre. I andra objekt har det handlat om naturvårdshuggning, skötselinsatser som syftat till att förstärka eller utveckla naturvärden i NS-målade avdelningar och som utförts enligt planen.

Resultatet presenteras närmare under respektive avdelning. Se bilaga 1. Överst presenteras objektet översiktligt med ett urval data där namn, naturvärdesklass, Södras målklass, föreslagen målklass, datum, skogstyper, avdelningsnummer och areal visas. Därefter följer rubriker för översiktlig beskrivning, naturvärdesbedömning, värdearter och en sammanfattande bedömning utifrån även andra värden och omgivning samt skötselerslag.

AVD	AREAL	STÅNDORT	MÅLKCLASS	KLASS 2	KLASS 3	KLASS 4	NYTTMÅL
25	0,6	T24	PG			1	PG
27	0,6	T22	PG	1			NO
39	6,9	T18	K	1			NO/NS
69;80	2,4	T24	K,PG	1			NS/NO
79	2,3	T18	PG		1		NO
102	1,9	E24	NS		1		NS
107	1,1	T24	PG		1		K
125	1,8	T26	PG			1	PG
130	1,5	G28	K		1		K
132	3,2	G24	PG	1			NO
143	11,3	T22	K	1			NO
150	2,1	T20	PG		1		K
151	1,4	G28	PG	1			NS/NO
154	1,7	E22	NS	1			NS
156	0,9	G28	PG		1		K
179	1,1	G24	PG		1		NO
181	0,8	G28	PG		1		K
193	1,0	G24	PG		1		NO
200	3,2	T22	PG		1		NO
212	3	G26	K		1		K/NO
217	1,7	E24	NS		1		NS
222	2,3	G30	K		1		K
226	8,5	G24	K	1			NO/NS
241	6,1	G24	PG		1		K
254	4,4	T20	PG		1		K
255	1,9	B26	NS			1	NS
265	1,8	G26	PG		1		K
				8	15	3	

Fig 1 Översikt av inventerade avdelningar med Södras målklass, naturvärdesklass och föreslagen ändrad målklass

Diskussion

Inventeringsinsatsen i Skälleryd ska ses som ett riktat stickprov var naturvärden kan förekomma. En heltäckande inventering skulle kräva långt större insats. En uppföljande inventering under lämpligare årstid skulle kunna visa på betydligt fler naturvärdesarter, inte minst vedinsekter. Redan nu kan ändå sägas att det finns åtskilligt fler avdelningar med stor naturvårdspotential, lövrika unga bestånd, som med relevant skötsel på sikt kan utveckla höga naturvärden. Restaureringsbehovet är stort för att skapa de blivande efterträdare till exempelvis gamla ekar och aspar. Inriktningen på skötseln handlar i de flesta fall om att minska granens dominans i landskapet. Genom frihuggnings, röjningsinsatser, riktad gallring, proppning av diken samt bränning går det att vårda värdträd, återfå en del förlorade värden och skapa nya efterträdare.

Mönsterås kommun har i sin översiktsplan angett ett antal mål av vilka flera har bäring på skogsfastigheten som är ett viktigt friluftsområde nära Blomstermåla. *Vi prioriterar bevarande och utveckling av områden med höga biologiska eller rekreativevärden, där så är möjligt bör jord- eller skogsbruk kunna samexistera med dessa värden.*

Blåmossan är en av områdets karaktärsarter bland naturvårdsarterna. Här i en halvmeterhög tuva – en tydlig indikation om skoglig kontinuitet i avdelning 143.

Referenser

Nitare, J. 2019: Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen.

Pro Natura 2020: Naturvärdesinventering och funktionsklassning av områden vid Sandbäckshult Kalmar län.

SIS Swedish Standards Institute. 2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – krav och vägledning. – Svensk Standard SS 199000:2023. Stockholm: SIS förlag AB.

SIS Swedish Standards Institute. 2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Dataproduktspecifikation och listor med biotopbeteckningar). Komplement till SS 199000:2023. – Teknisk specifikation SIS-TR 199002:2023. Stockholm: SIS förlag AB.

SLU Artdatabanken. 2026. Rödlistade arter i Sverige 2025. Uppsala: SLU.

Södra skogsägarna 2025: Skogsbruksplan Skälleryd 1:17.

Grön sköldmossa på murken låga i fuktigt läge. Arten saknar blad men sporkapseln är grön.